

Leis Schjelderup: To barnportretter med tannverk som tema.

En studie av en tilstand

Av tannlegene Bodil Heggø og Gunhild Vesterhus Strand

To barn og to små skjebner fra 1800-tallet, i en tilstand av smerte og fortvilelse, blir fanget opp i malerinnen Leis Schjelderups (1856–1933) penselstrøk. I ansiktene skildres forventninger og utålmodighet etter å få hjelp for tannverken. Kanskje også en engstelse for behandlingen, sett i lys av datidens utstyr og hjelpemidler. Leis klarer å fange alle fasetter i denne komplekse situasjonen. Er det noen uforløste traumatiske opplevelser fra egen barndom som gjør at hun ofte vender tilbake til dette temaet? Det vil vi aldri få vite.

Det ene portrettet dukket opp i Bergen i 2004 etter en auksjon i Oslo. Det andre ble vist under en utstilling i Baroniet i Rosendal samme år. Begge portrettene ender til slutt i byen der malerinnen Leis (Georga Elisa) Schjelderup vokste opp i en kunstnerisk begavet søskenflokk. Alle gjorde de kunstneriske karrierer, hver på sitt vis.

Hun var født i Kristiansand, men familien flyttet til Bergen der faren ble byfogd i 1869 (1). Etter å ha blitt oppmuntret til studier av en kunst- og litteraturskende familie, ble hun elev av Anders Askevold ved Bergen Tekniske

aftensskole. Videre gikk ferden til Paris for den unge damen på bare 18 år, og hun tok fatt på kunstutdannelse der. To år etter stilte hun ut i Bergen Kunstforening. Deretter fulgte en forholdsvis aktiv utstillingsperiode i blant annet Kristiania og i København og ved den kjente Salongen i Paris. Flere legater og utmerkelser ble tildelt den unge kunstneren.

Likevel er det vennskapet med stamhusbesitter Marcus Gerhard Hoff-Rosenkrone ved Baroniet i Rosendal som ble skjellsettende for Leis. Ikke bare økonomisk på en vanskelig karrierevei, men også viktig som en diskusjonsarena for kunst (2). Den sterkt kunstinteresserte stamhusbesitteren var en nær venn av familien Schjelderup, men den tidvise understøttelsen av Leis var ikke like populær sett i lys av tidens skikk og bruk.

Leis utviklet sitt talent og sin anerkjennelse særlig gjennom portrettene. Mange av dem er fremragende og fullt på høyde med datidens mest kjente malere. Hun malte i realistisk stil lenge etter at andre toneangivende retninger festet grep i Europa (3). For henne var stilretningen gjenstand for utvikling og

perfeksjonering livet ut, selv om kvaliteten på hennes produksjon nok regnes som variabel sett under ett.

Så vakkert kan smerte skildres som i de to portrettene. Og så mesterlig malt kan et uttrykk romme både fortvilelse og forløsning i samme stund. Leis Schjelderup viser sin dyktighet i koloritt og belysning – ikke minst i kjennskap til ansiktets anatomi og dets mangfoldige muligheter til å uttrykke selv det minste.

TAKK • Bildene er i privat eie. Takk for tillatelse til å presentere dem her.

Referanser

1. Wichstrøm A. Kvinneliv, kunstnerliv. Oslo: Gyldendal forlag; 1997.
2. Nasjonalbiblioteket. Håndskriftsamlingen nr. 684 B. Brev fra Marcus Gerhard Hoff-Rosenkrone til Leis Schjelderup av 26.10.1877.
3. Malmanger M, Ørslie LR, Jordal A, Andersen AB, Nedrebø R, Honerød G. Leis Schjelderup. Utstillingskatalog. Baroniet i Rosendal, 2004.